

PRSTEŇ

MOJEJ (STAREJ) MAMY

GABRIELA SPUSTOVÁ IZAKOVIČOVÁ

PRSTEŇ
MOJEJ (STAREJ) MAMY

Vydavateľstvo RUAH
Suchá nad Parnou, 2024

© Gabriela Spustová, 2012, 2024

Gabriela Spustová Izakovičová
PRSTEŇ MOJEJ (STAREJ) MAMY
2. vydanie

Vydalo vydavateľstvo RUAH
Suchá nad Parnou v roku 2024
redakcia.ruah@gmail.com

ISBN 978-80-89604-93-7
ISBN 978-80-89604-94-4 (e-kniha)

SVADBA – ROK 1932

Po prašnej parnianskosušianskej ceste sa smerom ku kostolu pohol radostný sprievod vo svadobnom oblečení. Na priedomí domov stáli ľudia, pozorovali svadobčanov, usmievali sa a pošepekávali si. Ženičky pri priestrannej bráne do domu im rozdávali svadobné koláče a hostili ich pálenkou a vínom.

Ľudia, čo sa prišli pozrieť na svadobný sprievod, boli oblečení v pracovných krojoch. Chlapi v konopných gacoch a konopnej či ľanovej košeli, staršie ženy v širokých tmavých sukniach na rubáši – spodnej sukni, v zásterách – fertuchách a blúze. Niektoré mali vzadu kasanicu – zadnú sukňu uviazanú na bruchu, spredu prikrytú širokou zásterou. Vo vrkočoch zapletené vlasy prikryvala šatka alebo čepiec. V zime nosievali ženy vlniak a chlapi krátky kabát – kamizolu.

No kroje svadobčanov boli slávnostné – ženy v čepcoch či sviatočných šatkách, naškrobených bohato vyšívaných rukávcoch s červeným vzorom a na nich všitou gumičkou nazberané tacle, ukončené nariasenou čipkou. Nesmel chýbať lajbel, pod krkom na tyle vyšívaný nariasený jemný krézel, všitý do bohato zdobenej stuhy a veľká vyšívaná mašľa. Na plátennom rubáši mali oblečenú zadnú nariasenú kasanicu a prednú čiernu fertuchu vyšívanú kvetinovým vzorom.

Muži boli odetí v snehobielej plátennej košeli, v lajblíku a kabáte – kamizole. Na nohách mali súkenné nohavice a na hlave klobúk. Ženy aj muži mali obuté starostlivo vyleštené sviatočné kožené čižmy.

No viacerí chlapi zo sprievodu boli oblečení v oblekoch a ženy v panských šatách či vo sviatočnej blúze a sukni. Svadobčania občas radostne zvýskli. Niektorí vyspevovali.

Nevesta bola krásna, oblečená v svadobnom kroji s bielymi rukávcami, vyšívanými gatrami, v hodvábnnej zásterke a kasanici. Kroj mala najkrajší zo všetkých. Hlavu jej zdobila krásna parta – bohato zdobená čelenka, z ktorej viseli na stužkách z krušpánu upletené venčeka, ktoré mohli nosiť len panenské nevesty. Okolo krku mala uviazanú stuhu, na ktorej bol prišitý čipkovaný golierik – krézel a zlatými niťami vyšívanú mašľu.

Terezkin brat Jojo, nádejný gymnazista, nebol oblečený v kroji, ale v parádnom obleku, tobôž jeho sestra Marta, ktorá bola kandidátkou sestier premonštrátok.

Otec Imrich bol šťastný. Záležalo mu na šťastí jeho detí. Pomohol vyštudovať svojej sestre a aj dvom svojím deťom. Preto sám nikdy neštudoval, ale, hoci bol vojnovým invalidom, od mladosti pracoval na poliach. Terezka bola jedinou nádejou, že predsa len jedno z jeho detí zostane doma a pomôže na poliach a so statkom. Terezku to priveľmi netešilo. Túžila študovať, rovnako ako jej brat Jojo a sestra Marta.

Sprievod na chvíľu zastal. Po ceste popri ňom uháňal panský koč a rozvíril prach z cesty. Knieža Ladislav Odescalchi so svojou sestrou Helenou sa ponáhľali do kaštieľa. Šľachtic pochádzal po otcovi zo slávneho talianskeho rodu Odescalchiovcov a po mame zdedil Pálfiiovské gény.

Ženičky na priedomí sa za kočom otočili a na chvíľu sledovali firšta. Usmievali sa popod fúzy a pokyvkávali hlavami. No len čo sa im jeho milosť stratila z očí, opäť sa upriamili na svadobný sprievod. Táto rodina nebola všedná a ľudia si to nemohli nevšimnúť. Pod drobnohľadom sledovali každého, čo okolo nich prešiel a premeriavali si ho od hlavy po päty.

A veru, bolo o čom hovoriť. Každý zo svadobného sprievodu bol niečím zaujímavý a hodný povšimnutia miestnych dedinčanov. Od ucha k uchu sa šírili klebietky a správičky, pokyvkávali uznanlivo a počudovane hlavou.

Imrich Šajbidor a Júlia Šomská, rodičia dvadsaťtriročnej Terezky, devätnásťročnej Marty a štrnásťročného Jozefa, čo túžil ísť hneď po skončení gymnázia študovať za kňaza, boli obdivuhodní ľudia a zamladi prežili veľmi dobrodružný život.

Imrich bojoval v prvej svetovej vojne v Taliansku. Tam ho zranila dun-dun guľka do nohy a zostal vojnovým invalidom. Jediný sa odplazil, hoci zranený, z horiacej stodoly. Ostatní jeho spolubojovníci stratili pri tomto útoku život.

Za svoj život a uzdravenie sľúbil Panne Márii, že bude celý svoj život jej ctiteľom. Svoj sľub dodržal. Prekrásne spieval v kostole „spievané hodinky“ po nedeľnej popoludňajšej pobožnosti. K úprimnej zbožnosti vychovával aj svoje deti.

Imrichova mama zomrela mladá, pravdepodobne z veľkého smútku pre stratu dieťaťa. Možno aj pre nedostatok, čo šarapatil v dôsledku finančnej krízy pred začiatkom vojny. Ich dieťaťko, maličké bábätko, nešťastne zomrelo, keď ktosi v náhlivosti schoval periny sušiace sa na slnku pred dažďom a nevšimol si, že dieťa spí v postieľke, kam perím natlačené periny položil.

Imrichov otec po tomto nešťastí odišiel do Ameriky a viac sa už nevrátil. Po smrti dobrej mamičky sa Imrich a ešte nedospelá Terezka stali sirotami. No Imrich sestru Terezku vychoval dobre a statočne. Stala sa pôrodnou asistentkou a vydala sa do Košolnej za urasteného mládenca. Prijala od neho priezvisko Tomašovičová.

Imrichova manželka Júlia Šomská pochodila kus sveta. Narodila sa v Hrnčiarovciach v sedemdesiatnej rodine. Spolu so štyrmi bratmi a sestrou Teréziou odišli v ťažkých časoch krízy do Ameriky, slúžiť v New Yorku v bohatých rodinách. Júlia zostala v Amerike štyri roky. Terezka, ktorá išla do Ameriky skôr, si v službe pobudla desať rokov a ich bratia sa už na Slovensko nevrátili.

No Júlia dostala od brata Gustáva na pamiatku prsteň s jeho iniciálkami, ktorý stále nosila, aby jej pripomínal

bratov za oceánom. Gustáv si v Amerike vzal Slovenku a založil si slepačiu farmu. Výrobkami z hydiny vraj zásoboval celý New York. Vo voľnom čase rybárčil.

Terezka sa po príchode z Ameriky vydala v rodných Hrnčiarovciach a po smrti prvého manžela sa vydala znovu, za vdovca so štyrmi synmi. Júlii pomáhala, ako len vedela. Svoje krstňa, Júliinu dcéru Martušku, vystrojila do kláštora potrebnou výbavou, ktorú si musela každá kandidátka priniesť so sebou z domu.

Lucia odišla do kláštora vo Vrbovom, kde bol materský rehoľný dom, veľmi mladá, len sedemnásťročná. Biskup Jantusch si Martušku, neskôr rehoľnú sestru Luciu, veľmi obľúbil, lebo bola vo všetkom veľmi dôsledná.

Ďalšia Júliina sestra sa vydala do Viedne a mala dvoch synov.

Júlia si vzala svojho dobrého a pracovitého muža Imricha. Zo zárobku z Ameriky si kúpili od susedky Bertinky jej nevyužívaný pozemok a na mieste svojho malého domčeka si s Imrichom postavili nový, priestrannejší.

Sprievod sa už blížil ku kostolu. Šiel cestou smerujúcou do kostola a ku kaštieľu, pred ktorým stál ešte stále firštov koč s uhriatymi odfrkujúcimi koňmi. Vchod do kaštieľa lemovali vzácne stromy a kamenné sochy na betónových podstavcoch. Záhradu krášlila fontána a letohrádok.

Firštova babička Gabriela Pálfiová a najmä jej starší brat gróf Ján XVI. František Pálfi kaštieľ veľmi zveľadili.

Gróf preň získal umelecké skvosty a vzácne dreviny z celej Európy.

Aj pred kostolom postávali ľudia. Obdivovali nevestu, ale aj ženícha vo vlastnoručne ušitom obleku.

Ján sa stal chýrečným remeselníkom, pánskym krajčírom. Remeslo mu dávalo slobodu od polí a robilo ho nezávislým. Látky kupoval vo Viedni a nebál sa z ich ušiť obleky ani učiteľom, právnikom a farárom.

Jánov otec, zeman Michal Fančovič z Biňoviec, často ukrýval vo svojom dome tých, čo sa dostali do nemilosti pána, keďže dom zemana bol slobodný a pánova kompetencia sem zasiahnuť nemohla. Michal im poskytoval ochranu spolu s milou a dobrou manželkou Kristínkou Blažkovou. Spolu vychovali štyroch synov – Jozefa a Jána, Imricha a Alojza.

Sprievod vošiel do ozdobeného preplneného barokového kostola. Mladomanželia podišli ku kovovej ohrádke oddelujúcej presbytérium – priestor pred oltárom, kde sa pohyboval kňaz, miništranti, akolyti či lektori – od lode kostola. V laviciach sedeli ľudia – vpredu mladí, na jednej strane dievčatá a na druhej chlapci, vzadu starší. Mnohým sa miesto na sedenie neušlo, a tak stáli.

Organová hudba dávala slávnosti majestátny lesk a noblesu. Myseľ povznášala bližšie k nebesiam. Svadobčania sa usadili do lavíc. Na chóre hral na organe poslanec Teplanský, majiteľ majera na Blanke. Terezkin otec Imrich spieval na svätých omšiach s jeho hudob-

ným sprievodom. Terezku mali Teplanskí veľmi radi. Vypomáhala pani domácej so všetkými domácimi prácami. Aj takto pomáhala svojej rodine prekonať finančné ťažkosti.

Pán poslanec si chcel Terezku adoptovať a zaplatiť jej štúdium. No invalidný otec a prácou zodratá Júlia svoje deti milovali a aj keď neoplývali nadbytkom, starali sa o ne až hrdinsky.

Snúbencov sobášil pán farár Vavrínek Petrovič. Terezku aj Imricha dobre poznal nielen z kostola, ale aj z jeho viníc, kam chodili pomáhať pri ošetrovaniach. Rozliehali sa na severovýchodnom okraji dediny, na Pasinkoch. Plodila dobré hrozno a z úrody bolo skvelé víno. Parnianskosušianske vinice boli preslávené.

Ján konečne pristúpil k svojej budúcej žene. Terezka sa pozrela na Jána a zapýrila sa. O chvíľu budú manželmi. Latinský sobáš prešiel až priveľmi rýchlo. Niežeby trval kratšie než zvyčajne, skôr naopak. Pán farár chcel dcére svojho speváka Imricha usporiadať skutočne skvelú slávnosť. To len Terezke letel čas až priveľmi rýchlo. Len čo skončí obrad a slávnostné posedenie v rodnom dome, pôjde na vozoch k svokrovcovi do Bíňoviec, kde bude svadobná hostina pokračovať. A potom už bude manželkou. V nedotknutom čistom dievčati táto skutočnosť budila isté napätie až hrôzu. No Ján bol dobrý a trpezlivý manžel. Nenaliehal. Čakal, kým sa tento čistý kvet sám otvorí manželskej láske.

MARTUŠKINO NARODENIE

Veľká noc v roku 1936 prebehla rýchlo. Imrichovi popri speve na pobožnostiach, siatí plodín a starostlivosti o statok čas doslova letel.

Júlia mala starosť o svoju dcérku Terezku, ktorá čakala druhé dieťa. Ján mal plné ruky šitia. Oblek si objednal na radu pána učiteľa aj pán farár.

Ján bol šikovný. Obleky si k nemu dávali šiť nielen ľudia z dediny, ale aj páni zo širokého okolia. Drahé látky z Viedne priťahovali pohľad a budili pocit luxusu. Otec ho nenaučil kloniť hlavu, ale ani ju pyšne zdvíhať do nebies. Na svoj chlieb si zarábal poctivou prácou. Terezke bolo pri ňom dobre. Bol to pokojný, starostlivý a mierny manžel.

Od svadby už prešli štyri zimy a popri starostiach o Rudka, čo sa o dva roky narodil, zostali na ňu už len pekné spomienky. Deň naplnili starosti o každodennú obživu.

Mladí sa tiesnili v jednej izbe, kde stál okrem postelí, skriň, postieľky a sporáka aj Jánov šijací stroj – dobrá šliapacia Singerka – a na stole porozkladané látky, strihy a gombíky.

Ján sedel pri šijacom stroji a kričal: „Terezka, nevidela si, kam som si odložil nožnice?“ spýtal sa svojej manželky, ktorá krmila dvojročného Rudka krupicovou kašou.

„Ja som si ich vzala. Potrebovala som ich. Počkaj, poďám ti ich,“ prestala kŕmiť Rudka.

„Nie, nevstávaj, ja si ich zoberiem. Veď už máš každú chvíľu porodiť.“ Janko vstal a vzal si nožnice z košíka s potrebami na obšívanie oblečenia.

Terezka Rudka, oblečeného iba v plátenných šatôčkach z kartónu, obliekla teplejšie. Položila ho na podlahu, udupanú hlinu s plevami, a za ruku ho viedla na dvor, zaliaty sviežim aprílovým slniečkom. Rudko sa rozbehol a Terezka sa ho pokúšala dobehnúť. Odrazu pocítila prudkú bolesť a zastavila sa.

„Čo ti je?“ pozrel sa na ňu starostlivý Ján, čo začul jej zastonanie a dolapil Rudka.

„Asi sa už bábätko pýta na svet,“ povedala ubolene.

Ján podoprel Terezku a kričal na babičku Júliu.

Babička vybehla na dvor a za ňou dokrival dedko Imrich.

„Imrich, rýchlo zapriahaj a choď po sestru do Košolnej!“

Dedko nezaváhal ani na okamih a krival smerom ku koníkovi. Zapriahol ho do voza, čo stál pod úkolom, otvoril širokú drevenú bránu a onedlho sa za ním kúdlil prach z cesty.

O pol hodiny stál opäť na dvore a vypriahal. Jeho sestra, pôrodná babica, rezko zoskočila z voza a ponáhľala sa k rodičke. Bolesť sa už celkom slušne rozbehli.

„Julka,“ oslovila svoju švagrinú, len čo vošla a uvidela ako utešuje dcéru.

„Už ste nachystali teplú vodu?“ kontrolovala pohľadom vodu na sporáku, na stole vangel – smaltovanú veľkú misu plnú vody a čisté, vyžehlené plachty.

„Dobre, Terezka, ideme na to, neboj sa, všetko bude v poriadku,“ upokojovala svoju neterku a menovkyňu.

„Vyzerá to dobre, Terka,“ skontrolovala pôrodné cesty. „Dobre, že ste išli po mňa hneď. Bude to rýchly pôrod. Už si takmer otvorená. Nedýchaj rýchlo! Mohla by si stratiť vedomie. Nadychuj sa pomaly a zhlboka.“

Rodička poslúchla rady babice. Bola statočná.

„Ešte chvíľu a bábätko sa bude môcť narodiť.“

Babica si prichystala dezinfekčný roztok, dve čisté vyžehlené šnúrky a nožnice. Prehmatala brucho.

„Ďalšia kontrakcia. Sú silné a čoraz častejšie. Bude to dobré. Si už otvorená. Julka, poďme na to, pomôžeš mi.“

Júlia pristúpila bližšie a prestrela na posteľ čistú plachtu.

„Terezka, teraz sa nadýchni a dobre zatlač,“ pôrodná asistentka pomáhala bábätku, ktoré sa už naliehavo pýtalo na svetlo Božie.

„Teraz chvíľku netlač. Dýchaj zhlboka. Pri ďalšej bolesti zatlačíš znovu.“

Pokyny babice sa zopakovali ešte dva- trikrát a bábätko bolo na svete. Babica šnúrkami podviazala pupočník

na strane dieťaťa aj na strane rodičky a medzi oboma podviazaniami ho rozstihla.

„Máš nádhernú zdravú dcéru. Zdvihla dieťaťko, čo začalo životaschopne kričať. Terezka sa ubolene usmiala a jemne sa dotkla dieťaťka, ktoré na chvíľu prestalo plakať.

„Ako sa bude volať táto naša krásavica?“

Terezka neváhala ani na okamih:

„Marta.“

Babica sa usmiala.

„Po tvojej sestre. Pekné meno. Nech je teda taká starostlivá, ako jej patrónka.“

Umyté dieťaťko s čepčekom na hlave, čo mu poslala krstná mama, zavinuté do plienky a zavinovačky, pevne okrutené do povojníka, podala babica Júlii, a tá sa naň nevedela vynadávať.

Babica ošetrovala rodičku, kým sa neporodila aj placenta a dôkladne sa o ňu postarala. Pôrod prebehol v poriadku. Júlia dievčatku palcom urobila krížik na čele.

Do izby vošli Ján a Imrich s Rudkom na rukách. Aj oni požehnali utešené dievčatko. Rudko bábätko dočahoval a opakoval po dedkovej sestre: „Bábo, bábo...“

„Vďaka Bohu, že všetko dobre dopadlo,“ spokojne ďakoval za šťastný pôrod dedko.

„Veľmi sme sa s babičkou modlili. Celú Veľkú noc som myslel len na tento kvietok. Ešte dnes musím napísať do

kláštora Martuške. Keď príde poobede Jožko z gymnázia domov, bude prekvapený. Nevedel sa už dočkať, kým sa mu narodí jeho prvá neterka.“

Joja, osemnásťročného mládenca, čakala o mesiac maturitná skúška. V tomto roku sa v jeho živote dejú samé veľké veci – teraz to bol sestrin pôrod, o chvíľu maturita a potom prijímacie skúšky, sťahovanie sa z domu do kňazského seminára, štúdium teológie a filozofie...

Jojo bude doma chýbať. Bol pracovitý a dobrý.

Občas ho navštevovali chlapci z okolia – o niekoľko rokov mladší gymnazista, nádejný básnik Vilko Turčány, veľký futbalista Ľudvo Jakubčík a Martin Surový z Košolnej. Boli to kamaráti na život a na smrť. Keď prišli, vždy bolo veselo.

No teraz bol Jojo ešte v škole v Trnave. Príde až večer. Cesta pešo cez trnavské pole mu zaberie najmenej hodinu.

Všetci obkolesili bábätko, ktoré sladko zaspalo pri šťastnej mamičke a ešte chvíľku sa rozprávali, kým vyšli z izby na dvor, aby si mamička oddýchlala a načerpala síl. Krst bude čo najskôr.

SUCHOVSKÝ JARMOK

Konečne sa oteplilo. Martuška rástla na slniečku ako z vody. Keď v Nových vinohradoch dozreli čerešne, zapriahol dedko Imrich svojho býčka do voza a priamo v sadoch skupoval čerstvo naoberané sýtočervené plody, ktoré vábili ochutnať ich.

Z Nových vinohradov bolo vidno všetky okolité dediny od Trnavy až po zámok v Smoleniciach. Od Karpát na západnom obzore, až po Považský Inovec na východe. Zvončín, Suchá, Košolná, nad Košolnou Blanka a Podbor, Orešany aj Smolenice boli odtiaľto vidieť ako na dlani. Severný obzor ponúkal krásnu scenériu roličiek, hájnikov, riadky vinohradov, v údolí Parnej ako v mise suchovské domčeky aj kaštieľ s kalváriou, Kostol svätého Martina, aj uršulínsky kláštor na kopci v Ružovej doline.

Dedko sa kochal pohľadom, spevom vtákov, vôňou bylín od výmyslu sveta, živice zo stromov blízkeho hája, lemovaného zo severu Podhájskym potokom.

Bol to čarovný kúsok zeme. Dedko sem chodil rád. Čerešne na stromoch už boli purpurovo červené, šťavnaté a sladké. Treba ich rýchlo obrať a predať. Teraz, začiatkom júna, je na to ten pravý čas. Keby počkal týždeň, vyšlo by vzácne ovocie nazmar. Pustili by sa doň škorce a po dažďoch, čo prichádzali na Medarda, by čerešienky pohnili a popadali zo stromov.

Ráno, len čo sa brieždilo, odviezol dedko všetky čerešne, čo obral alebo kúpil, na trh do Trnavy. Kým začalo slnko nepríjemne hriať, čerešne predal. Cestou domov sa ešte v Trnave zastavil u Fóriša, kde si dal obed a kúpil konský salám, ktorý priniesol domov deťom.

Ján, Imrich aj Júlia chodievali do Trnavy predávať na voze ťahanom kravkou či koníkom, no aj pešo. Pri zvončinskej Božej muke si vždy oddýchli, kým prišli na preplnenú trnavskú tržnicu pri pavlínskom kostole.

Občas okolo nich prehrmel panský koč – firštov do kaštieľa, či koč pána farára, notára, červenokamenských či smolenických pánov, alebo ich návštev.

No dnes ráno dedko s babičkou nemuseli ísť na trh do Trnavy, vzdialenej od Suchej zo desať kilometrov. Výročný svätójánsky trh bol priamo v Suchej. Babička chystala vajička, maslo, masť a syr. So zaťom Jánom nachystali aj drobné krajčírské výrobky, svoje a Terezkine vyšívané obrusy a s Imrichom do košíka úrodu krásnych tmavočervených čerešní, višní, orechov aj med, čo Ján získal od svojich včielok.

V záhrade Jánovi stálo zopár úľov. Na včielky a vlastný med bol hrdý. Babička mu vravievala: „Janko, ty tým včielkam tuším spievaš, keď mávame taký dobrý med.“

Ján sa potmehúdsky usmial:

„A veru im aj spievam.“

Azda spieval aj vínu, čo dorobil. V pivnici stáli sudy s čerešňovým, ríbezľovým a napokon aj hroznovým

vínom. Z každého aspoň sto litrov. Hrozno z vlčindolských viníc bolo vynikajúce. Keď do svätej Žofie nezmrzlo, alebo ho nezničili choroby viniča, víno bolo jedinečné. No urobiť dobré víno bol kumšt, ktorý neovládal každý.

Babička si sadla na voz a starostlivo si položila na kolenná malé žltucké kuriatka, čo plánovala predať. Boli utešené, milucké.

„Nech vám dá Pán Boh dobrý obchod,“ požehnala svojich Terezka.

Rebrinový voz sa pohol smerom ku kostolu. Od dverí ich odprevádzala Terezka, čo musela zostať doma s maličkou trojmesačnou Martuškou a dvojročným Rudkom. Na poludnie, keď sa viac oteplí, im odnesie na tržnicu čerstvý obed, aby sa posilnili. Azda bude mať Imrich už aj mladého býčka, čo plánuje kúpiť. Na trh prídu handliari zo širokého okolia. Iste bude z čoho vybrať.

Na tržnici bolo veselo. Od skorého rána tam skladali svoj tovar trhovníci. Imrich sa rozhliadol po námestí pri kostole a hľadal svojho budúceho býčka.

A našiel. Bol pekný, urastený.

Práve ho viedol fúzatý Dlžan.

„Po čom predávate toho býka?“ spýtal sa Imrich.

„Už nepredávam, už som predal. Nový gazda si ho príde o chvíľu vziať,“ odvetil fúzatý mladý muž.

„To je škoda. Potreboval som práve takéhoto,“ zabeďákal.

„Ale, ešte nie je obchodu koniec. Mám doma ešte jedného, čo ho chcem predať. Keď zajtra prídete do Dlhej, pripravím vám ho. Keby sa vám pozdával, urobíme obchod,“ odpovedal Dlžan a Imrich sa spokojne usmieval, kým sa dohodli na stretnutí a rozlúčili sa.

Svätojánsky jarmok ubehol rýchlo. Domov sa všetci vrátili plný dojemov. Dačo sa im podarilo predať, dačo nie. Niečo na trhu aj kúpili. Rudko sa tešil z perníka a nových podvliekačiek – pančušiek na zadočku nezašitých, aby mohlo dieťa voľne behať a nemuselo sa pri potrebe vyzliekať. Roznášal ich po izbe a humorne sa usiloval navliecť si ich na tenké nôžky, kým mu mama nepomohla.

Po dvore Rudko často behal iba v košieľke, ale v nedeľu mu občas obliekali aj vyšívajú sukienku a čepček, ako to bolo vtedy bežné. Vyzeral ako dievčatko, či skôr ako bábika. Kým deti nešli do školy, obliekali rodičia dievčatká aj chlapcov rovnako – do košieľok, sukienok či dievčenských šiat.

Imrich v noci ani nespál, čo sa tak tešil na svojho nového pomocníka. Do Dlhej sa s Jánom vybrali zavčas rána, len čo dedko obriadil hydinu a statok.

Rebrinový voz sa pustil po blatistej ceste popri kostole, smerom na Košolnú a potom od kolies vozov vyjazdenou blatistou cestou cez polia do Dlhej, dva razy do kopca a dva razy z kopca. Zastavili sa pri dlžianskej

Božej muke, aby nechali kravku vydýchnuť. Tam sa spolu pomodlili za dobrý obchod a pokračovali v ceste až k maličkému, ale krásnemu gotickému kostolíku, čo stál uprostred dediny. Tam, takmer pri fare, býval fúzatý mladý muž so svojou rodinou. V Dlhej dávali tejto rodine na odlišenie od rodín s rovnakým priezviskom prímeno Hilkoví.

Izakovičovci privítali Imricha a Jána štebotavo. Návštevu vítalo šesť detí – trinásťročný Jožko, dvanásťročná Agneška, deväťročná Mária, sedemročná Terka, štvorročná Ruženka a dvojročný Vincko. Dvaja chlapci im zomreli maličkí. Inak by mala mama Helena už osem detí.

Helenka, za slobodna Lipovská, bola jediným dieťaťom svojho otca, ktorý zomrel veľmi mladý, ani nie tridsaťročný. Jej mama sa potom vydala druhý raz a volala sa Ondrušková. Spolu sa im narodil ešte jeden syn, Jozef.

Nevlastný otec Helenky prišiel z Ameriky a zo zárobku postavil v Dlhej pre svoju novú rodinu priestranný dom. Keď sa Helenka vydala za Vendelína, presťahovala sa k svojmu manželovi bližšie ku kostolu. Fúzatý gazda Vendelín, Helenkin manžel a otec roztomilých detičiek, sa o rodinku staral svojou poctivou prácou, hoci pochádzal rovnako ako Ján zo zemianskeho rodu. Ani jeden z nich sa tým však nikde nepýšil, ani nehonosil.

Zemiansky titul udelil Izakovičovcom 10. 8. 1652 Ferdinand Druhý výsadnou listinou. Povýšil ňou jeho

predka, Juraja Izakovicha z Dlhej, jeho príbuzných a potomkov do šľachtického stavu. Juraj bol magistrom slobodných umení a filozofie, doktor posvätnej teológie, a tak bol za svoje čnosti a zásluhy poctený osobitnou priazňou a oslávený kráľovskou štedrosťou. Preto Juraja aj jeho brata Michala, Michalovho syna Jána, dcéru Juditu, jej sestry Annu a Katarínu, jej syna Františka, ich dedičov a všetko potomstvo pripočítal kráľ do zboru opravdivých starobylých a nepochybných šľachticov Uhorského kráľovstva aj k nemu pripojených krajín.

Je nepravdepodobné, žeby pred Turkami z Chorvátska ušlo do Dlhej viac rodín Izakovičovcov, preto sú si všetci nositelia tohto mena pochádzajúci z Dlhej rodovo príbuzní. Mnohé rodiny však už necítili rodovú príslušnosť a už sa „nerodinovali“.

Zemania dostali od kráľa spolu so slobodou aj pôdu, a tak boli nezávislí, slobodní a hrdí.

No Vendelín už zo zemianskeho bohatstva mnoho nezakúsil. Každodenný chlebič si zaslúžil poctivou prácou. Rovnako ako Imrich, bojoval počas prvej svetovej vojny na talianskom fronte a rovnako ako on, bol veľmi morálny človek. V tých časoch obstáli iba takí. Cez vojnu a po nej sa u tých nemorálnych často objavil syfilis, či iné pohlavné choroby. No ani jednému z týchto dvoch mužov nič také nehrozilo.

„Pochválený buď Pán Ježiš Kristus,“ pozdravil dedko Imrich.

„Naveky amen. Vitajte u nás,“ privítal Vendelín návštevu a viedol ju najprv do kuchyne občerstviť sa po ceste a hneď potom do maštale, obzrieť si býčka.

Mladý statný býk sa Imrichovi veľmi páčil. Cestou domov si kúpu veľmi pochvaľoval.

Aj rodina Izakovičovcov sa z predaja tešila. Keď návšteva odišla, Helenka zavolala deti a muža na rozvonievajúce lekvárové buchty a mliečnu zemiakovú polievku z čerstvo nadojeného mliečka.